

LIMBĂ ȘI VORBIRE ÎNTR-O LUME GLOBALIZATĂ: ANGLICISME ÎN TERMINOLOGIA EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

Se știe că vorbitorii folosesc în diferite spații culturale mai mult de o limbă străină și acest fapt este elocvent astăzi, dacă luăm în considerație fenomenul globalizării sub egida limbii engleze, ce ocupă supremația lingvistică printre alte limbi internaționale, utilizate în comunicare. Vorbim de fapt de *globish*, o engleză standard foarte simplificată. Numărul mare de împrumuturi este considerat de unii specialiști un pericol pentru limbă și chiar pentru specificul nostru național. Putem clasifica termenii drept anglicisme denotative (lexicul specializat) – terminologii tehnice și științifice și anglicisme conotative (lexicul comun), care cuprind elemente cu încărcătură stilistică, expresivă.

Gradul de asimilare al anglicismelor se analizează în conformitate cu structura morfematică a termenilor, prezența unor afixe românești și după flexiunea acestora. Fidelitatea absolută în forma fonetico-grafică, morfosintactică și semantică față de original indică apartenența la clasa anglicismelor neasimilate (xenismelor / străinismelor).

Astfel, prestigiul limbii engleze, de care se bucură ca limbă modernă, precum și creșterea nivelului de competență în domeniul limbii engleze în rândul vorbitorilor de limbă română, sunt factori cheie care pot încetini considerabil adaptarea cuvintelor împrumutate din această limbă.

Cuvinte-cheie: *Globish*, împrumuturi, lexicul comun, lexicul specializat, anglicisme.

It is known that speakers use more than one foreign language in different cultural spaces, and this is eloquent today if we take into account the phenomenon of globalization under the English language, which occupies linguistic supremacy among other international languages used in communication. Globish is a very simplified standard English. The large number of loans is considered by some specialists a danger to the language and even to our national specificity. We can classify the terms into denotative English loans (the specialized language) – technical and scientific terminology and connotative English loans (the common language), which include elements with stylistic, expressive load.

The degree of assimilation of English loans is analyzed according to the morphematic structure of the terms, the presence of Romanian affixes and their flexion. Absolute fidelity in the phonetic-graphic, morphosyntactic and semantic form of the original indicates the belonging to the class of non-assimilated English loans.

Thus, the prestige of the English language, which it enjoys as a modern language, as well as the increase of the English language competence among the Romanian speakers, are key factors that can considerably slow down the adaptation of the borrowings in our language.

Keywords: *Globish*, borrowings, specialized language, common language, loans.

Se știe că vorbitorii folosesc în diferite spații culturale mai mult de o limbă străină și acest fapt este elocvent astăzi, dacă luăm în considerație fenomenul globalizării sub egida limbii engleze, ce ocupă supremația lingvistică printre alte limbi internaționale, utilizate în comunicare. Vorbim de fapt de *globish*, o engleză standard foarte simplificată.

„Devenind limbă internațională, engleza a venit în contact cu un număr nemaîntâlnit de limbi și de culturi, iar împrumuturile și-au făcut apariția imediat, în mod dramatic”. [1, p. 69] Majoritatea termenilor recent intrați în limbă sunt împrumuturi mai ales din engleză (*anglicism / englezism* – un cuvânt sau o structură împrumutată din limba engleză și utilizată în altă limbă, fără a fi foarte bine integrat(ă) în lexicul limbii împrumutătoare). Numărul mare de împrumuturi este considerat de unii specialiști un pericol pentru limbă și chiar pentru specificul nostru național. În legătură cu acest lucru Mioara Avram menționa: „Influența engleză nu este un fenomen în sine negativ, nu are de ce să fie mai periculoasă decât alte influențe străine”, afirmând în continuare: „Cunoscută fiind marea ospitalitate a limbii române, dublată de capacitatea ei de asimilare/integrare a împrumuturilor [...], este de presupus că anglicizarea va fi depășită, așa cum au fost depășite în timp slavizarea, grecizarea, rusificarea, italianizarea sau francizarea”. [2, p. 9]

În cadrul cuvintelor aparținând acestui domeniu aș distinge între termenii care apar în revistele de specialitate și care sunt cunoscuți strict de specialiști și termenii care sunt cunoscuți de mai toți vorbitorii care vin în contact cu aceste cuvinte prin intermediul mass-media, principalul canal de pătrundere a neologismelor. Această observație este bazată pe clasificarea termenilor după expresivitate – non-expresivitate. Astfel putem clasifica termenii drept anglicisme denotative (lexicul specializat) – terminologii tehnice și științifice și anglicisme conotative (lexicul comun), care cuprind elemente cu încărcătură stilistică, expresivă.

După expresivitate – non-expresivitate, clasificăm termenii drept *anglicisme denotative* (lexicul specializat) – terminologii tehnice și științifice și *anglicisme conotative* (lexicul comun), care cuprind elemente cu încărcătură stilistică, expresivă.

Problema anglicismelor în lexicul limbii române a fost dezbătută de mulți lingviști în diverse lucrări de referință. Menționăm în acest sens pe Graur, Bujeniță, Avram ș.a. De altfel, Mioara Avram a fost o specialistă renumită în studiul influenței anglicismelor în limba română. În conformitate cu aserțiunile Mioarei Avram, specificăm că influența engleză asupra dinamicii vocabularului românesc nu constituie un aspect inedit; ea cunoaște o vechime de peste o sută cincizeci de ani, exercitându-se într-o primă etapă prin intermediul influenței altor limbi precum: franceza, germana, rusa, etc.

Mioara Avram definește conceptul de anglicism în felul următor: „O unitate lingvistică (nu numai cuvânt, ci și formant, expresie frazeologică, sens sau construcție gramaticală) și chiar tip de pronunțare sau/și de scriere (inclusiv de punctuație) de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei, deci inclusiv din engleza americană, nu doar din cea britanică. Deși termenul pare să aibă o conotație negativă (ca specie de străinism sau xenism, cum se mai spune; termenul barbarism, folosit de unii, mi se pare inacceptabil), nu-l restrâng nicidecum la împrumuturile neadaptate sau/și inutile (ca în DEX), dar

nici nu-l extind la termeni ca biomedicină și ecosistem, etnolingvistică și sociolingvistică sau extragalactic, cum fac unele lucrări”. [2, p.11]

Este evident că marea majoritate a acestor împrumuturi au fost necesare, lucru pus în evidență și de faptul că mulți dintre termenii aparținând strict anumitor domenii au intrat și în uzul publicului larg. Mă refer în special la termenii din domeniul informaticii, care sunt astăzi cunoscuți de un număr din ce în ce mai mare de vorbitori. Dat fiind faptul că tehnologiile moderne de imprimare a textelor și imaginilor implică tehnica computerizată, putem vorbi de o tangență implicită între terminologia informaticii și cea a domeniul editorial-poligrafic. De exemplu: *macrocomandă, site, blog, browser, abstract, acuratețe, attachment, computer, download, device, font, preview, printer, scanner, document, server, template, tester, update*, etc. La fel, putem spune și de o tangență între terminologia editorială cu cea a publicității: *ad, advertorial, advertising, art-director, artdirection, banner, bodycopy, brand, branding, rebranding, brief, briefing, copywriter, entertainment, layout, line* (și compusele acestuia: *headline, deadline, below the line și above the line*), *logo, indoor, outdoor, pitch, spot, storyboard, target*, etc.

În opinia lui Theodor Hristea, anglicismele sunt clasificate în:

a) anglicisme autentice, cu etimologie unică sau multiplă;

b) pseudoanglicisme (false anglicisme), „acele cuvinte care nu există, de fapt, în limba engleză și care au fost create de alte limbi (de obicei în franceză) prin combinarea unor teme și elemente formative de origine englezească. Modelul unor astfel de formații (cel mai adesea gazetărești), îl constituie împrumuturile preexistente, care provin, neîndoielnic, din limba engleză”. [3, p. 61-71]

Etimologie directă au lexemele moștenite și împrumutate, în forma din care provin în mod cert.

Etimologia indirectă presupune căutarea din aproape în aproape a etimonului unui lexem, până unde mijloacele științifice permit cercetarea, cu metoda istorico-comparativă.

Etimologia multiplă este un concept introdus în lingvistica românească de Al. Graur; aceasta presupune posibilitatea ca un cuvânt să aibă simultan câteva etimoane. În situația anglicismelor, ne confruntăm de nenumărate ori cu o etimologie dublă, de tip francez sau englez, german sau englez, spaniol sau englez (aspect normat de dicționare) în situația unor cuvinte împrumutate de limba română. „De multe ori – remarca Mioara Avram – anglicismele au etimologie multiplă, mai ales anglo-franceză, câteodată se constată o concurență între cele două surse, la cuvinte înrudite (dublelele *summit* < engleză și *sommet* < franceză) sau neînrudite (sinonimele *computer* < engleză și *ordinateur* < franceză); în ambele cazuri menționate franceza a pierdut, fără a fi însă total exclusă” [2, p. 12]

Un alt criteriu de înregistrare a anglicismelor vizează înregistrarea sau nu acestora în dicționare; cu acesta operează Adriana Stoichițoiu-Ichim [4, p. 39-40]. Conform opiniei Adrianei Stoichițoiu-Ichim, există:

1) **anglicisme înregistrate în dicționar** (care circulă în limbă cu modificări defrecvență, sens și/sau formă) – *a computeriza, mixaj, resetare, a partaja, keyboard, panou, tastatură*, etc.

2) **anglicisme neînregistrate în dicționar** (utilizate relativ frecvent) – *brandare, retailist, rebrandare, rebrandată, rebrenduită, hiper-retail, cobrandată, softist (software engineer), a șerui (engl. share)*, etc.

Trebuie să specificăm că, din punct de vedere grafic și al pronunției, anglicismele pot fi incluse în categoria cuvintelor aloglote deoarece își păstrează grafia și pronunția englezească: *advertorial, advertising, banner, bodycopy, brand, branding, brief, briefing, copywriter, layout, logo, pitch, spot, storyboard, target*, etc. Mai mult decât atât, în multe cazuri acestea sunt însoțite în scris de diferite mărci grafice: ghilimele sau caractere cursive – care indică sentimentul utilizatorului că, recurgând la acești termeni se plasează într-un registru anume din punct de vedere comunicațional.

Observațiile referitoare la aspectul grafic și fonetic al formațiilor lexicale studiate pot crea impresia că avem de-a face și la nivel morfologic cu unități lexicale complet neadaptate. Corpusul analizat demonstrează însă un comportament diferit al acestora, dovedind existența unor mărci gramaticale capabile să asigure includerea termenilor într-o anumită clasă lexicogramaticală (substantive, verbe, adjective, etc.).

Mai putem clasifica anglicismele și ca:

1. **anglicisme asimilate** (împrumuturi) – *boxă, matriță, casetă, scheci, tehnologie*;

2. **anglicisme parțial asimilate** (barbarisme) – *a digitiza, a formata, a printa, a procesa, a customiza, a upgrada*, etc.;

3. **anglicisme neasimilate** (xenisme) – *advertising, brand, card, software, notebook, laptop, wireless, hardware, target, feedback, foxing, mouse, download, browser, copywriter, desktop, research, banner, bestseller, zoom*, etc.

Gradul de asimilare al anglicismelor se analizează în conformitate cu structura morfematică a termenilor, prezența unor afixe românești și după flexiunea acestora. Fidelitatea absolută în forma fonetico-grafică, morfosintactică și semantică față de original indică apartenența la clasa anglicismelor neasimilate (xenismelor / străinismelor).

Astfel, prestigiul limbii engleze, de care se bucură ca limbă modernă, precum și creșterea nivelului de competență în domeniul limbii engleze în rândul vorbitorilor de limbă română, sunt factori cheie care pot încetini considerabil adaptarea cuvintelor împrumutate din această limbă.

În concluzie, deși observăm că un număr considerabil de cuvinte de origine engleză a „invadat” diferite domenii, inclusiv cel editorial-poligrafic,

constatăm, totuși, că acest fenomen lingvistic nu trebuie considerat a fi mai periculos în comparație cu alte influențe străine (slave, maghiare, grecești, rusești, franțuzești etc.).

În consecință, există o necesitate sporită pentru niște modalități de înregistrare și de descriere a anglicismelor din punctul de vedere al limbii române, de normare și de explicare, pentru a se asigura utilizarea lor corectă și unitară. Sistemul limbii, forța motrice a progresului științific și cultural, trebuie apărat prin introducerea unor norme care să evite inutilitatea și violența lingvistică.

Referințe bibliografice:

1. Albu, Rodica, Spinaru, Simona, Albu, Cristina Lucia, *Limba română, limba engleză și integrarea europeană. Perspectiva etimologică//Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării*. Iași: Editura Trinitas, 2002.
2. Avram, Mioara, *Anglicismele în limba română*. București: Editura Academiei Române, 1997.
3. Hristea, Theodor, *Pseudoanglicisme de proveniență franceză în limba română*// *Limba română*, XXIII, 1974, nr. 1. Apud Buzatu, Mihaela, *Teoria contactelor dintre limbi; cu privire specială asupra contactelor între română și engleză*. Interculturalia, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”: 2007. Disponibil: Diacronia.ro.
4. Stoichițoiu-Ichim, Adriana, *Observații privind influența engleză în limbajul publicistic actual* // *Limbă și literatură*, vol. II, 1996. Op. cit. Buzatu, Mihaela, *Teoria contactelor dintre limbi; cu privire specială asupra contactelor între română și engleză*, Interculturalia, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”: 2007. Disponibil: Diacronia.ro.